

Ortografia

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Llengües

Vocalisme a/e

Vocal neutra a final de paraula		
Noms masculins -e	arbre, llibre, home, pediatre...	
	Però s'escriuen amb -a: <i>problema, tema, idioma... dia, goril·la, mapa, titella...</i>	
Noms femenins -a	<i>dona, poma, taula, la pediatra...</i>	
	Però s'escriuen amb -e: <i>febre, torre, classe, mare, llebre, frase...</i>	
Noms invariables	-ista: <i>periodista...</i> -cida: <i>homicida...</i> -arca: <i>monarca</i> -aire: <i>boletaire</i>	
Noms en plural -es	<i>homes, dones, llibres, pomes, places, platges...</i>	
Verbs (últim so) -a	<i>pensa, donava, tenia...</i> Però s'escriuen amb -e: <i>corre, vine, obre, omple</i> infinitius en -re: <i>riure, moure...</i>	
Verbs (penúltim) -e	<i>penses, donaves, teníem...</i>	
Vocal neutra enmig de paraula		
<i>pensàvem</i> → <i>pensa</i>	<i>teulada</i> → <i>teula</i>	<i>panet</i> → <i>pa</i>
Els verbs <i>néixer, jeure, treure</i> i els seus derivats s'escriuen amb a en les formes àtones.		
<p>tòniques: <i>jec, neix (naix), tret, jeuen (jauen)...</i></p> <p>àtones: <i>jaiem, naixeu, traient, naixia, jagut...</i></p>		
Divergències amb el castellà		
-a <i>ambaixada, assassí, avaluar, avantatge, avaria, rancor, sanefa, davant, latrina, maragda, sarbatana, Sardenya, ramat...</i>	-e <i>albercoc, assemblea, cànem, efeminat, emparar, enyorar, espàrrec, estella, gelea, meravella, monestir, orgue, punxegut, ràfega, rave, resplendir, sergent, setí, tàvec, vernís...</i> <i>Empar, Caterina, Esteve, Llätzer</i>	

1. Ompliu els espais buits amb la paraula adequada:

cingle/cingla

- a) Estreny la _____ al cavall.
- b) En aquella muntanya hi ha un _____ que fa esfereir.

espacial/especial

- a) He vist una nau _____
- b) Ella és molt _____

fragant/fregant

- a) És un perfum _____
- b) _____, quedarà net.

lliurement/lliurament

- a) Encara no ha arribat el _____ que esperàvem.
- b) Ho has de decidir _____

2. Completeu, si cal, els espais buits de les frases següents:

- a) La C__t__rina aquesta tard__ m'ha ass__b__ntat del p__tr__col d'__v__luacions que hem de dur a terme.
- b) Aquest fet va ocórr__r un dia que en Jeremi__s va anar a __mpúri__s a tr__ballar: havia d'env__rnissar l'eb__n del poli__sportiu i un s__rgent va demanar-li el permís d'obres.
- c) L'__mpar ha anat a comprar alb__rcocs, __spàrrecs, g__lea, i amb el tràf__c m'he descuidat de dir-li que necessitava un rav__.
- d) A la P__nèlope li van prendre les arr__cades de m__ragdes a T__rrassa i de l'__str__bada va quedar tan __st__mordida que ara s'__sp__rvera per qualsevol b__stiesa.
- e) Hem de t__mpt__jar els av__ntatges i els inconvenients del product__ recom__nat perquè els tel__spectadors puguin decidir lliur__ment.

3. Col·loqueu a/e en els buits de les paraules següents:

__xcedir

m__r__vella

__ixugar

d__vant

tornàv__m

v__rnís

darrer__

r__ncor

distr__iem

__mbaixador

ass__ssí

__nginyer

av__ria

mour__

efemèrid__

pàncre__s

j__ieu

alb__rcoc

__ixerit

s__tí

s__nefa

d__munt

flair__

s__rgent

ass__mblea

orf__

am__tista

__nyorança

__valuar

mon__stir

sorti__s

rav__

tr__uré

__nyoràv__m

av__ntatg__

ass__b__ntar-se

Vocalisme o/u

o/u a final de paraula		
Noms masculins -o	ferro, carro, lloro, moto... Però s'escriuen amb -u : <i>correu, palau... ritu, ambigu, mutu...</i>	
Plurals masculins -o	<i>boscós, bojós, peixos, passos, pisos...</i> Però -u : <i>ateneus, palaus...</i>	
Noms invariables -us	<i>tipus, fetus, focus, porus, cactus, globus, anus...</i>	
Verbs (1a present) -o	<i>penso, surto, prefereixo...</i>	
o/u enmig de paraula		
<i>posàvem</i> → <i>posa</i>	<i>buscaves</i> → <i>busca</i>	<i>mocador</i> → <i>moc</i>
Cal buscar una referència tònica en la mateixa família de paraules.		
Excepcions:		
Els verbs sortir, collir, cosir, tossir, escopir i els seus derivats s'escriuen amb o en les formes àtones . tòniques: <i>surto, culls, tusso, surti...</i> àtones: <i>sortim, collit, tossint, escopia, cosiré...</i>		
Els verbs poder, voler s'escriuen amb o en tots els temps verbals amb formes àtones, excepte en el present de subjuntiu i l'imperatiu, que s'escriuen amb u . <ul style="list-style-type: none"> <i>podeu, poguessin, podia, pots, vol, volgut, podries, volent</i> <i>pugui, puguis, pugui, puguem, puguin, vulguis, vulgui, vulguem, vulgueu, vulguin...</i>		
Divergències amb el castellà		
-o <i>avorrir-se, botifarra, brúixola, capítol, cobrir, complir, cònsol, embotit, escapolir, escrúpol, joglar, ordir, pèndol, podrir, polir, rètol, rossinyol, sofrir, sorgir, sospirar, títol, tonyina, torró, triomf...</i>	-u <i>bufetada, butlletí, correu, cuirassa, muntanya, muntar, ritu, sèrum, suborn, sufocar, supèrbia, suport, tramuntana, trofeu, turmell, turment...</i>	

1. Afegiu, si cal, o/u a les paraules que teniu a continuació:

atene__

caca__

cangur__

m__ntar

lice__

xoriç__

Orfe__

romesc__

trast__

2. Ompliu la graella següent:

SINGULAR	PLURAL	SINGULAR	PLURAL
	anus		hebreus
	ritus		porus
	fetus		sinus
	individus		tipus
	globus		continus
	perpetus		focus
fluix		complex	

3. Ompliu els buits de les paraules següents amb *-ol/-ul*

cérv__

sòc__

escrúp__

músc__

rèt__

rínx__

capít__

pòm__

mengív__

jovenív__

pènd__

nínx__

còns__

ridíc__

mòd__

vestíb__

tít__

plàn__

4. Ompliu els buits amb o/u, tenint en compte que hi ha pseudoderivats.

- a) Té el tít__l de llicenciat, però no és el tit__lar de la plaça, perquè la seva tit__lació no és l'adequada.
- b) El còns__l representa el cons__lat i fa consultes cons__lars.
- c) Els v__lcanòlegs són especialistes en v__lcans.
- d) Aquest j__vent no té aparença j__venil.
- e) El x__riguer és un __cell de l'ordre dels falc__nif__rmes de c__lor castany r__genc i __craci, que es n__dreix de m__ixons i altres petits mamífers.

5. Ompliu els buits amb o o u.

m_ntar	d_lçor	s_bornaré	sur_
m_ndial	c_so	s_rtia	j_ventut
b_tifarra	emb_tit	c_siríem	r_bí
s_spiraràs	j_venil	c_rba	v_lguem
f_scor	tram_ntana	av_rriment	pl_ma
p_lsació	p_guessis	tít_l	c_rvatura
pl_mall	foc_s	s_focar	s_streure

REPÀS DE VOCALISME

1. Ompliu els espais buits amb les vocals corresponents.

Així que es va ll__var, mentre s'af__itava d__vant del mirall, recordà les paraules que la seva mar__ -dona sàvia com poques- li deia sempre el dia del seu aniversari: "Si als quarant__ no t'ho has prop__sat, dóna-ho per acabat." Llavors ell somrei__ i b__fava les espelmes. Si aquelles paraules les sentís en boca de la seva dona, s'impregnari__n d'una intenció clar__ment malèvol__ i insidios__ i les r__bria com un cop de peu al fetg__. Però la senyora Enriqueta ho deia sens__ mala fe, amb un to de sàvia experiència. Com per rec__rdar-li, amb bona v__luntat, que havia d'af__nyar-se, que ja n'hi havia prou de corretges de v__ntiladors, de b__gies i de carb__radors av__riats. Ell ho ent__nia així: com p__dia v__ler fer-li mal la dona que més l'estimav__?

La Lola era un__ altr__ cos__; tot allò del cinem__ li s__mblava una gran bajanada, deliris produïts per algun__ febr__ estrany__. Fins i tot alguna v__gada havia arribat a p__nsar que al seu hom__ li d__via f__ltar un bull. Però no s'hi amoïnava perquè, de moment, aquella mena de b__geria mal__ltissa no presentava cap símptom__ d'agressivitat. Diguem que li s__mblava viur__ amb un b__ig p__cífic, tendr__ i -per què no?- comm__vedor.

L'única que l'ent__nia, l'única que p__dia aj__dar-lo, era aquella dona gran -de cos i d'anys- i de cabells blancs; la mateixa que l'havia tingut tantes estones ass__gut a la fald__, d__ixant que j__gués amb els seus cabells mentr__ ella li explicav__ històries.

I aquell costum no el va perdr__ fins després de molts anys, quan l'Enric ja era ben gr__ndet. A ell li h__uria agr__dat seguir aquell joc, però li feia vergonya dem__nar a la seva mar__ si p__dia j__gar amb els seus cabells, o si v__lia explicar-li un__ altr__ vegad__ les històries que li c__ntava quan era petit.

Fragment de *Color verd, esperança d'ase*, de Maria Jaén.

Accents

Utilitzem l'accent per assenyalar la **síl·laba tònica**, és a dir, la síl·laba que pronunciem amb més força.

En general, els monosíl·labs no s'accentuen, excepte aquells que porten accent diacrític: *pa, sol, pis...*

Normes d'accentuació:

Les paraules de més d'una síl·laba es poden classificar en:

- **agudes**: la tònica és l'**última**. P.ex.: *camí, carrer, dibuixar...*
- **planes**: la tònica és la **penúltima**. P.ex.: *plàtan, cadira, noia...*
- **esdrúixoles**: la tònica és l'**antepenúltima**. P.ex.: *època, còpia, ciència...*

Les **12 terminacions** que prenem com a referència per accentuar les paraules són les següents:

vocal:	a, e, i*, o, u*
vocal + s:	as, es, is, os, us en, in

*Quan la *i* o la *u* formen part d'un diftong (decreixent) no es consideren vocals (són semivocals) i, per tant, no considerem que siguin una de les 12 terminacions.

Les paraules **agudes** s'accentuen quan acaben en les 12 terminacions.
després, arròs, sofà, pretén...

Les paraules **planes** s'accentuen quan no acaben en les 12 terminacions.
fenòmens, pèsol, fèrtil, portàveu...

Les paraules **esdrúixoles** s'accentuen sempre.
música, matèria, àvia, única...

Accentuació de la e

La **e** acostuma a portar **accent obert**.

e en paraules **agudes**

Quan la **e** és aguda és **oberta** en la majoria dels casos:

cafè, comprèn, promès...

Però també hi ha **e** que porten **accent tancat**:

- Substantius acabats en **-és**: *excés-excessos, congrés-congressos...*
- Els adverbis *bé, també, després, només...*
- Terminacions de futur, imperfet de subjuntiu: *vindré, portés, pensaré...*
- Formes de present dels verbs acabats en **-tendre**: *pretén, estén...*

e en paraules **planes i esdrúixoles**

En aquest cas és **quasi sempre oberta**:

fètil, aparèixer, pèsol, paciència...

Hi ha, però, un nombre reduït de casos en què la **e** porta **accent tancat**:

- els noms i adjectius: *cèrvol, préssec, préstec, llépol, feréstec i església.*
- alguns verbs: infinitius: *créixer, néixer, prémer, ésser...*
terminacions imperfet de subjuntiu, perfet: *portéssiu, férem...*

Accentuació de la o

O en paraula aguda

Quan la **o** és en una paraula aguda és **tancada** en la **majoria** dels casos:

camió, planificació...

Hi ha alguna **o** en mots aguts que porta **accent obert**:

- noms: *arròs, espòs, ressò, repòs, talòs...*
- *però, això, allò, de debò...*

O en paraula plana i esdrúixola

En aquest cas la **o** és **quasi sempre oberta**: *pròpia, fenòmens, pròleg...*

Hi ha, però, un nombre reduït de casos en què la **o** porta **accent tancat**:

- els noms i adjectius: *estómac, fórmula, pólvora, tómbola, tórtora...*
- alguns verbs: infinitius: *córrer* i derivats (*recórrer...*)
formes del verb ésser: *fóssiu, fórem...*

Els mots amb accent diacrític més habituals són:

bé (adverbi, propietat) bóta (recipient) Déu (divinitat) dóna, dónes (verb donar) és (verb ésser) féu (perfet verb fer, va fer) mà (extremitat) més (de quantitat) mòlt (participi de moldre) món (univers) móra (fruit) nét, néta, néts, nétes (parentiu) ós, óssa, óssos, ósses (animal) pèl (vellositat) què (interrogatiu, relatiu tònic) sé (verb saber) séc (plec) sí (afirmació) sóc (verb ésser) sòl (terra) són (verb ésser) té (verb tenir) ús (d'usar) véns, vénen (verb venir) vés (verb anar)	be (ovella) bota (calçat, verb) deu (verb deure, número, font) dona, dones (persona) es (pronom) feu (present, imperatiu verb fer) ma (possessiu) mes (possessiu, període de l'any) molt (quantitatiu) mon (possessiu) mora (del Magrib) net, neta, nets, netes (adjectiu) os, ossos (de l'esquelet) pel (contracció) que (conjunció, relatiu àton) se (pronom) sec (verb seure) si (condicional) soc (soca) sol (adjectiu, astre, verb soler...) son (ganes de dormir, possessiu) te (infusió, pronom) us (pronom) vens, venen (verb vendre) ves (verb veure)
--	--

Són agudes:

alfil, futbol, handbol, hoquei, xandall, oceà, iber, poliglòt, cautxú, interval, timpà, elit, fluor, misantrop, oboè, quilogram, radar, tiquet, zenit...

Són planes:

míssil, atmosfera, rèptil, tèxtil, torticoli, medul·la, termòstat, amoníac, omòplat, cardíac, austríac, intèrfon, acne, alvèol, centilitre, consola, gramòfon, guru, hidrosfera, libido, policíac, tèrmit, uníson, víking, copia (i altres formes dels presents dels verbs acabats en -iar: estudia, negocia, denuncia...)

Són esdrúixoles:

pneumònia, diòptria, olímpia, rubèola, èczema, període, Himàlaia, Hèlsinki, aurèola, demagògia, màrqueting, metàstasi...

Diftongs

Tipus de diftongs

- diftongs **decreixents**

vocal +i/u

ai, ei, ii, oi, ui   *aire, rei, boira, cuina*
au, eu, iu, ou, uu   *pau, peu, ciutat, coure, duu*

- diftongs **creixents**

i/u + vocal (en els següents casos:)

qua, qüe, qüi, quo   *quatre, qüestió, ubiqüitat, quota*
gua, güe, güi, guo   *guant, aigües, pingüf, aiguota*

i+vocal (començament de paraula) *iogurt, iode, hiena, ioga...*

i, u entre vocals   *noia, deia, veuen...*

Atenció!

No sempre que tenim una *i* seguida d'una *a*, *e*, *o* es forma un diftong creixent. Només quan aquesta *i* és a l'inici de paraula o bé es troba entre vocals.

Exemple:

Són a la mateixa síl·laba, tenen diftong: *io-de*, *io-gurt*, *fe-ia*, *no-ia*, *hie-na...*

No tenen diftong, són síl·labes diferents: *di-a*, *his-tò-ri-a*, *re-li-gi-ó...*

3. Poseu els accents que hi falten.

Diuen que l'emulació de la mort es una font de progres. En aquell cas ho fou de mort. Despres de tants anys encara no he pogut discernir la part conscient i la involuntaria del fet. La veritat es que, malgrat la seva pell colrada de sol, en Jaume s'anava desmillorant i jo me n'adonava. Passa els seus darrers dies com electritzat, cremant els moments que li quedaven de vida i disposat a seguir-me en qualsevol disbarat. A mesura que se li esgotaven les forces augmentava la seva resistencia a donar-se per vençut. En la lluita li era particularment doloros que el derrotes en un moment i jo prolongava el joc com el moix que es diverteix amb la rata, cosa que, si be l'afalagava, contribuïa a aniquilar-lo. Els nostres pugilats s'efectuaven generalment a l'era, vasta i poetica palestra envoltada d'alzines. Aquell dia que tu saps, els jocs es prolongaren. De cop em vaig adonar que el cos d'en Jaume es relaxava i que la cara era blanca com de paper. Em digue que tenia son i queda adormissat damunt la palla. Mitja hora mes tard, quan el cridarem pel sopar, el trobarem mort.

Fragment de *Bearn*, de Llorenç Villalonga

4. Formeu el participi dels verbs següents:

cometre _____   infondre _____   recloure _____
emetre _____   empènyer _____   sotmetre _____

5. Accentueu, si cal, els mots que teniu a continuació:

peugros	semito	terros (subs.)	xarleston	reptil
comite	prestec	tortora	cafe	permes
cantare	volgues	enten	gairebe	electric
creixer	mereixer	materia	esglesia	nervios
allo	correr	memoria	mobil	comic

6. Accentueu, si cal, els topònims que teniu a continuació:

Munic	el Ripolles	el Tibet	Aneu
els Carpats	Avinyo	Gandia	Sant Adria de Besos

7. Accentueu quan calgui:

- a) Ferem, fereu, feiem, feieu, feien, fessim, fessiu.
- b) Erem, ereu, forem, foreu, foren, fossim, fossiu.
- c) Creiem, creieu (imperfet), creguessim, creguessiu.
- d) Coiem, coies, coguerem, cogueriu.
- e) Begues, beguessim, beguessiu, beguessin.
- f) Poguessim, poguessiu, poguessin

8. Accentueu les paraules que calgui.

- a) Hi ha quatre formes del verb ser amb accent diacrític: soc, es, son i fora.
- b) El te te teïna en lloc de cafeïna.
- c) Ves a veure qui hi ha.
- d) Ves qui ho havia de dir.
- e) He molt la farina d'arros.
- f) Els que venen patates venen cada dissabte.
- g) No se la diferencia entre un i altre.
- h) Si dius la veritat veuras com si que t'acceptaran.
- i) Que vols?
- j) Que bonic!
- k) Dona'm les tisoires amb que has tallat el pernil dolç.
- l) Digues-me que vols.

9. Accentueu els mots de les frases següents quan calgui fer-ho:

- a. La neta de la senyora Rosa te deu anys.
- b. Ma mare sempre compra cafe molt.
- c. Li va caure la tassa de te de la ma.
- d. Si això no et dona més bon resultat, jo no en soc responsable.
- e. El més que ve farem un viatge per tot el món.
- f. Segurament deus coneixer el meu germa.
- g. Sempre diu que sí a tothom.
- h. Encara no se de que ha mort el be.
- i. Si vens amb mi t'ho passaras molt be.
- j. Els llibres que parlen de deus grecs son al tercer prestatge.
- k. Tenia tanta son que he dormit tota la tarda com un soc.
- l. Si aquest diumenge fa sol, anirem al camp a collir mores.
- m. Tu també vens fruita al mercat?

- n. Aquest gat te els pels de punta.
- o. Ha caigut i s'ha trencat un os del peu dret.
- p. Ves-hi tu, perquè jo no hi podre pas anar.
- q. El meu cosí ha estat tres anys fora de casa.
- r. Us explicare un conte d'un os blanc amb molt pel.
- s. M'han dit que en aquest sol no es pot conrear res.

10. Subratlleu la síl·laba tònica de les paraules següents i accentueu-les quan calgui:

ocea	alfil	futbol	misanthrop	Etiopia
missil	letargia	medul·la	amoniac	austriac
omoplat	viking	divorcia	aureola	dioptria
olimpiada	ester	fluor	poliglòt	magnetofon
timpa	acne	atmosfera	aerostat	textil
reptil	torticoli	tiquet	estudia	eczema
pneumonia	iber	rubeola	marqueting	guru

11. Accentueu:

A Malange tothom va baixar del tren. Ningu continuava el viatge cap a l'est, però podia considerar-me satisfeta: no vaig estar-m'hi tres hores. A la mateixa estació van enviar-me a trobar un col·legat jove, d'uns trenta anys, que estava carregant eines i estris de conreu en un jeep petit, al costat d'un magatzem de proveïments. Era dinàmic i xerraire. Em menjava amb els ulls, però va deixar de fer-ho i es va relaxar quan li vaig dir que em dirigia a retrobar-me amb el meu marit. Ell només anava fins a la població de Nova Gaia, uns cent setanta quilòmetres més endavant. La qüestió era avançar. Suposo que el xicot em volia impressionar: feia circular el vehicle a una velocitat més que excessiva, els sots em feien saltar del seient i m'obligaven a cridar per fer-me entendre. Pensava que fora estúpid acabar a Angola amb el coll trencat, després de tot.

Noms a la sorra de L. Baulenas

12. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent:

Mai no havia tingut davant seu Pierre Grossmann en persona. Mai, abans, no n'havia vist ni una fotografia. Era la discrecció en persona. Una de les més potents fortunes europees, que vivia en una mena d'aïllament voluntari, dedicat a la conservació de la seva riquesa, al seguiment dels múltiples negocis que la feien possible i a pagar els desperfectes que la seva dona produïa amb la mala gestió d'una agència artística que s'havia convertit en la seva passió.

No se l'havia imaginat així. Grossmann duïa una jaqueta d'un color vermellós estrany, que no li quedava malament. Lluïa uns cabells blancs curtíssims i la pell de la cara no estava emmorenida pel sol sino que mostrava un color pal·lid trencat. Tenia ganes d'estar al mínim d'estona possible davant d'aquell individu al qual costava mirar als ulls perquè foradaven el que se li posava al davant. Per això, va anar per feina i va treure el sobre.

De Viatge d'hivern, de Jaume Cabré

Dièresis

Funcions de la dièresi
Indica que cal pronunciar la u dels grups <i>qüe, qüi, güe, güi</i> : <i>qüestió, pingüí, aigüera...</i>
Indica que un diftong no es forma : <i>raïm, proteïna, reüll, produïa, veïns, creïts, estudiï...</i>
Casos d'estalvi de la dièresi
Quan la i o la u han de dur accent segons les normes d'accentuació. <i>país, veí, conduís...</i> però, en canvi: <i>països, veïna, conduïssin</i>
En el futur, condicional, infinitiu i gerundi dels verbs acabats en vocal + ir. <i>traduint, reduir, conduiria, agrairem...</i> però, en canvi: <i>traduït, reduïm, conduïssis, agraïa</i>
En els sufixos isme, ista . <i>egoïsmes, egoïsta, panteïsmes, judaïsmes, altruïsta...</i>
En les paraules compostes amb els prefixos contra, re, co, anti, semi . <i>contraïndicació, reincidir, antiinflamatori, coincidir...</i> (però <i>reüll</i>)
En els mots que acaben en les terminacions llatines -ius, -ium : <i>aquàrium, pòdium, mèdium, Màrius...</i>

1. Ompliu els buits amb les grafies següents: cu, qu, gu, gü, qü:

ventrílo__a	se__ela	anti__itat	e__ànime
a__arel·la	innò__a	__uota	__irassa
un__ent	eva__ar	ade__es	promis__itat
obli__itat	ini__a	es__adra	

2. Col·loqueu dièresi o accent on convingui.

Agraia, beneia, coia, treieu (imp. ind.), queia, posseies, seies, traduiem, lluien, duien, jaiem.

3. Feu el derivat nominal dels verbs i adjectius següents:

heroi _____	fluid _____
heterogeni _____	amoïnar _____
homogeni _____	lluir _____
europèu _____	continu _____
espontani _____	suïcidar _____
traïr _____	simultani _____
aïllar _____	intuir _____

4. Completeu les frases següents amb la forma que hi correspongui del verb entre parèntesis:

- Cal que _____ (avaluar, jo) els resultats avui mateix.
- Els bombers volen que s'_____ (evacuar) la ciutat per la fuga radioactiva.
- No te'n _____ (refiar, present de subjuntiu) gaire dels polítics.
- Decideix tu, perquè no sé què vols que _____ (triar, jo).
- El presoner s'ha _____ (suïcidar) avui a la matinada.

5. Escriviu el present de subjuntiu dels verbs següents:

enaiguar	enaigüi	enaigüis	enaigüi	enaigüem	enaigüeu	enaigüin
finançar						
adequar						
estudiar						
suar						

6 Poseu els accents i les dièresis que manquen en les frases següents:

a) El consol suis, amoinat i alhora nerviut, mirava de reull el seu secretari, oint com aquest últim traduia, directament del frances, el comunicat de la premsa suissa.

b) En Marius i en Raul, moguts pel seu egoisme, han influït notoriament sobre en Lluís perquè no continuï els estudis diurns i estudiï a la nit amb ells.

c) La Lluïsa, obeïnt les ordres de la seva ment egoïsta i maleidament roïna, va voler lluir, davant de totes les seves veïnes, les joies que es compra en l'últim viatge a Eivissa.

d) Agraïrem totes aquelles aportacions econòmiques i altruïstes dels ciutadans, amb el fi de reeixir satisfactoriament en la protecció de les ruïnes històriques del nostre país.

e) El religiós jesuïta Pius Ramon va pujar dalt del podi i inicia, amb molta eloquència i fluïdesa, un discurs clarament antiimperialista. L'orador va atacar també els pecadors reïncidents i el puixant ateïsmes de la nostra societat.

f) El seduïa enormement tornar de nou a Biscaia: encara recordava, amb plaer, com havia fruit menjant aquell magnífic bacallà a la biscaïna, en un petit restaurant d'aquella ciutat, on, de manera fortuïta, havia coincidit amb el seu amic Miquel.

S sorda i s sonora

En català, com en d'altres llengües romàniques, la essa té dos sons:

- **la essa sorda**, que s'articula sense vibració de les cordes vocals:
passar, dolça, cinema...
- **la essa sonora**, que s'articula fent vibrar les cordes vocals:
zebra, catorze, coses, pinzell...

Entre claudadors, hi ha els casos que també es poden donar però en menys nombre.

Normes ortogràfiques de la essa sonora

	inici de mot	entre consonant i vocal	entre vocals	a final de mot
S	-----	----- [trànsit, enfonsar...]	<i>poesia</i> <i>casar</i> <i>avisar</i> <i>anglesos</i>	----
Z	<i>zero</i> <i>zoo</i>	<i>quinze</i> <i>alzina</i>	----- [bizantí, ozó, amazona...]	----

Normes ortogràfiques de la essa sorda

	inici de mot	entre consonant i vocal	entre vocals	a final de mot
S	<i>suro</i> <i>selecció</i>	<i>aspecte</i> <i>ànsia</i>	----- [sobresortir, bisexual...]	<i>gos</i> <i>tros</i>
SS	-----	-----	<i>rossa</i>	-----
Ç	-----	Davant <i>a, o, u</i> <i>forçut</i> <i>cançó</i>	Davant <i>a, o, u</i> <i>plaça</i>	<i>dolç</i>
C	Davant <i>e, i.</i> <i>cent</i>	Davant <i>e, i.</i> <i>tercer</i>	Davant <i>e, i</i> <i>places</i>	----

1. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/c:

__entinella	__inc	__équia	__irerer
__igró	__etrill	__ivella	__epat
__isterna	__òcol	__afrà	__ardenya
__erdanya	__imbomba	__aragossa	__alpar

2. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/ç:

cal__	llu__	feli__	co__a
me__quita	ga__patxo	me__clar	tapí__
tro__	esbó__	balan__	cabà__
atro__	descal__	esfor__	e__trany

3. Ompliu els buits de les paraules següents amb ss/ç/s:

espe__ir	tra__ar	engro__ir	arro__ar
esfor__os	envern__ar	entapi__ar	arri__ar
embu__os	adre__ar	lli__ó	confe__ar
to__ut	Ni__a	cabe__a	pe__a
tro__os	ta__es	ve__a	ve__ar
premi__a	espe__os	intere__os	proce__os
enro__ir	proce__ar	ma__apà	Bru__el·les
discu__ió	Vene__uela	dra__ana	hi__ar
exce__iu	pòli__a	cuir__a	ma__ó

4. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/ss:

a__ecar	entre__òl	a__imetria	a__enyalar
a__ortit	pre__entir	a__entir	pre__umpte
a__umpte	a__ociar	pre__upost	sobre__ortir
a__edegat	homo__exual	re__orgir	di__oldre

5. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/ç/c:

coneixen__a	pan__a	dan__a	ordenan__a
venjan__a	defen__a	ten__ar	cap__a
creen__a	avan__ar	Còr__ega	pin__a
sot__obrar	escur__ó	esmer__ar	en__iam
esquin__es	fal__ejar	escor__a	escap__ar
llen__ar	sar__uela	en__ert	tor__ar
pon__ella	mol__a	escur__ar	

6. Ompliu els buits de les paraules següents amb sc/xc/cc/c:

ra__ió	a__ionar	con__iència	a__ensor
e__èptic	su__edani	a__és	ressu__itar
e__és	su__int	fun__ió	a__elerar

7. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/z:

al__ina	bron__e	endin__ar	enfon__ar
sen__ill	pin__ell	zit__ània	don__ella
tran__istor	tran__eünt	tran__atlàntic	bot__ina
aran__el	sal__e	et__ibar	guit__a
esmor__ar	ben__ina		

8. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/z/ss:

ama__ona	trape__i	__ebra	__ero
centè__im	mil·lè__im	col·li__ió	topa__i
confu__ió	o__ó	à__im	adhe__ió
conci__ió	explo__ió	medu__a	sale__ià
re__idu	na__al	À__ia	na__isme

9. Ompliu els buits de les paraules següents amb s/ss:

metge__a	prince__a	velle__a	alcalde__a
pobre__a	noble__a	marque__a	page__a
duque__a	mestre__a	comte__a	cerve__a

10. Feu els derivats nominal dels adjectius i verbs següents.

paralític _____	cometre _____	analítica _____
rescindir _____	incloure _____	sinètic _____
ometre _____	dividir _____	reprimir _____
agredir _____	hipotètica _____	lesionar _____
repercutir _____	discutir _____	

11. Feu els plurals dels mots següents:

país _____	gris _____	cortès _____
ingrés _____	excés _____	gros _____
calabós _____	xinès _____	romanès _____
rus _____	nus _____	tros _____
cas _____	pas _____	pes _____
suís _____	fracàs _____	nas _____
pis _____	ús _____	mas _____

12. Completeu els buits de les frases següents amb les grafies de s sonora i s sorda corresponents:

- a) La Mer__è pre__ent que la pa__ió per la dan__a que ___enten les dues germanes be__ones finalit__arà quan fa__in tret__e anys.
- b) A la meva go__a, li agrada molt ro__egar o__os. Si li'n prens un de la boca, és capa__ de fer una corredi__a cap a tu i mo__egar-te.
- c) Va a__entir amb el cap quan li van preguntar si s'havia emo__ionat en vèn__er la medalla de bron__e.
- d) En Joan po__eeix molts coneixements sobre temes de finan__es, però sovint es fa pe__at quan es pa__a hores i hores parlant d'interere__os, cotit__a__ions, comi__ions i també d'a__egurances.
- e) Quan va complir els di__et anys, els seus pares, com a recompen__a al seu esfor__ en els exàmens, van fer-li po__ible la seva il·lu__ió de pa__ar les vacan__es a l'e__tranger.
- f) El mo__èn va anun__iar a tots els feligre__os que al mes de mar__ comen__arien les obres per reformar la fa__ana de l'esglé__ia.
- g) Aviat es va e__tendre la notí__ia que la le__ió del defen__a de l'equip impo__ibilitava la __eva pre__èn__ia en tots els partits del mes de de__embre.

h) Tinc la impre__ió que si fe__is el que t'acon__ello podries re__oldre el teu problema.

i) Darrerament reps ma__a pre__ions de tothom i això només fa créixer en tu el de__ig de venjan__a.

j) No eren uns mo__os qual__evol: havien treballat en diverses ma__ies de la __ona de la __erdanya.

Oclusives

A fi de mot les consonants *p/b*, *t/d* i *c/g* perden la distinció i tenen el mateix so [p, t, k]. Recordeu les normes següents:

<p>Després de vocal o diftong tònic s'escriu p, t, c:</p> <p>P: <i>sap, cap, llop...</i></p> <p>T: <i>pot, paret, salut, buit...</i> Però: <i>poder, podem...</i></p> <p>C: <i>plec, abric, pessic...</i></p>	<p>Excepcions:</p> <p>B: <i>tub, cub, club...</i></p> <p>D: <i>sud, fred, fluid, -etud, -itud...</i></p> <p>G: <i>pedagog, mag...</i></p>
<p>Després de vocal àtona o de consonant s'escriu la mateixa lletra que apareix en els derivats.</p> <p>B o P : <i>àrab, llamp, verb, esquerp...</i></p> <p>T o D: <i>ràpid, esvelt, sord, sort...</i></p> <p>C o G: <i>fang, llarg, clàssic, arc...</i></p>	<p>Excepcions:</p> <p>C: <i>ànec, càrrec, càvec, espàrrec, feréstec, llòbrec, mànec, préssec, fàstic...</i></p>

Enmig de mot cal recordar els grups següents:

		però
ab-	<i>abdomen, absent, abstreure...</i>	<i>apte i aptitud</i>
ob-	<i>objecte, obscur, obtús...</i>	<i>optar, òptic, òptim</i>
sub-	<i>subjecte, subjuntiu, submergir, subministrar, submissió, subscriure, substància, subtil...</i>	
cap-	<i>capdavall, capçal, capficar, capgirar, captar, captivar...</i>	<i>cabdal, cabdell i cabdill</i>
ad-	<i>addició, adjacent, adjectiu, adjudicar, adjunt, admirar, adquirir, adscriure, adverbí, advocat...</i>	<i>atlas, atlàntic, atleta, atmosfera, atzar</i>

P/B

1. Completeu amb *p* o *b*:

hidròfo__	cal__	a__te	a__solut
llam__	co__	o__cecar	a__scissa
o__tús	a__negat	ce__	ca__tivar

2. Feu el mateix que en l'exercici anterior:

o__jector	ca__tiu	a__stracte	su__jecte
ca__dal	rece__ta	du__te	ò__tica
ca__dell	so__te	o__ció	su__stància
a__domen	o__scur	su__scripció	ca__girar
corru__ció	escri__tor	o__sessió	ca__çalera

T/D

3. Completeu amb *t* o *d*:

pà·li__	mu__	sòrdi__	bor__
embu__	líqui__	nebo__	flui__
sol·licitu__	quietu__	lleopar__	senectu__

4. Feu el mateix que en l'exercici anterior:

ju__ge	a__vocat	espa__lla	a__leta
a__mirar	a__jectiu	hori__zó	bu__lletí

C/G

5. Completeu amb *c* o *g*:

feréste__	demago__	ma__	càrre__	tàve__
càsti__	tuare__	re__	clàssi__	gro__
febrifu__	llòbre__	ròsse__	buldo__	xàfe__

6. Ompliu els buits amb la grafia o grafies convenients.

di__ne   di__tar   inje__ció   co__nom   fra__ment
tè__nic   su__gerir   au__ment   mara__da   diafra__ma

7. Ompliu els buits amb b, p, t, d, c o g.

pessi_   càsti_   ròne_   ado_   cu_
fàsti_   feixu_   fan_   pare_   plàci_
estre_   au__ment   ca_çal   màne_   ma_
virtu_   quietu_   nor_   demago_

8. Feu el masculí de les paraules següents:

bonica _____   abadessa _____   grega _____
pedagoga _____   kurda _____   buida _____
freda _____   noruega _____   estúpida _____
psicòloga _____   poruga _____   humida _____
sarda _____   cega _____   lloba _____
canadenca _____   calba _____   croata _____

9. Ompliu, si cal, els espais buits amb les consonants adequades (p/b, t/d, c/g):

- a) En Jaco__ no sa__ si el tu__ ca__ a la ca__sa o si cal buscar un altre o__jecte on poder desar-lo.
- b) L'Alfre__, tot i ser nebo__ d'un reveren__, és un absolu__ irreveren__.
- c) Després del fre__ que va patir, compren__ que el naufra__ volgués escalfar-se a la vora del fo__ i que demanés o__sessivament un abri__.
- d) Em van su__gerir un ma__nífic càsti__ per a tots aquells que aca__dillin grups xenòfo__s.
- e) Cre__ que aquest a__voca__ no és el més a__te per o__tenir uns resultats ò__tims en la resolució d'aquest cas.
- f) Per un autènti__ a__zar la meva sol·licitu__ d'a__missió va ser a__ceptada, tot i que hi mancaven documents de ca__dal importància.
- g) L'article que parla del baoba__ està si__nat amb __seudònim, però és d'un escri__tor ser__i.
- h) És ca__dal que en Conra__ entengui amb exactitu__ el qui__ de la qüestió.
- i) L'o__jectiu és viatjar: latitu__ nor__, latitu__ su__, tan__ se val. De moment, ja hem estat al Cari__, a Belgra__ i al Txa__.
- j) La Ma__dalena, aquella noia ala__esa, sempre té fre__ quan__ és en llocs llòbre__s.

g/j, x/ix, tx/ig

La grafia de la x amb el so de xarop

<p>S'escriu x:</p> <p>a principi de mot: <i>xarop, xifra, xuclar, xarampió, Xina...</i></p> <p>darrere de consonant: <i>punxar, torxa, bolxevic, Elx...</i></p> <p>darrere de i o de u semivocal: <i>guix, clixé, bixest, Flix, disbauxa...</i></p>	<p>S'escriu ix:</p> <p>darrere de les vocals a, e, o i u: <i>baixar, calaix, eixam, reixa, peix, boix, gruix, Cuixà...</i></p>
---	--

La g i la j

<p>S'escriu g davant de e, i i j davant de a, o, u. <i>gegant, rajar, jove, ajut, girafa, ginesta</i></p>
--

<p>Hi ha unes quantes paraules en què s'escriu j davant de e:</p> <p>els termes que porten els grups <i>-jecc i -ject</i>: <i>injecció, projectar...</i> el verb <i>jeure</i>: <i>jec, jeus, jeu...</i> els mots: <i>jerarquia, jeràrquic, jeroglífic, Jeroni, jersei, majestat...</i> noms hebreus: <i>Jesús (i jesuïta...), Jeremies, Jerusalem, Jericó, etc.</i></p>
--

<p>S'escriu tx:</p> <p>a principi de paraula: <i>txec, txapela...</i></p> <p>enmig de paraula: <i>batxillerat, butxaca, cotxe, fletxa...</i></p> <p>a final de paraula quan hi ha la mateixa grafia tx en els derivats: <i>capritx (encapritxar)</i> <i>cartutx (cartutxera)</i> <i>despatx (despatxar)</i></p>	<p>S'escriu ig:</p> <p>a final de paraula quan alterna en els derivats amb les grafies j/g o tj/tg:</p> <p><i>passeig (passejar)</i> <i>bateig (batejos)</i> <i>boig (bogeria)</i> <i>lleig (lletja)</i></p>
--	---

1. Ompliu els espais buits amb *g* o *j*:

vi__ília	jut__e	tar__eta	pi__ama
ob__ector	se__ell	__erarquia	__eure
prestat__e	in__ecció	__eroglífic	__irar
__erseï	ra__ola	__irafa	pro__ecció
__erro	en__inyer	ob__ecte	__esuita

2. Escriviu *x* o *ix* en els espais buits:

a__ecar	pan__a	va__ell	xar__a
se__anta	gron__ador	__ocolata	tor__a
a__eta	pun__egut	gru__ut	plan__a
que__al	esque__ar	xau__a	

3. Ompliu els buits amb *x*, *ix*, *tx*, *ig*, *tj*, *tg*, *g* o *j*:

- El __est del __èrif no presa__iava res de bo.
- L'ob__ectiu era apropar-se a l'e__am per sentir el zumze__ de les abelles.
- Van anar amb la qui__alla a la pla__a, però hi havia molta cali__a.

4. Ompliu els buits amb *tx* o *ig*, i feu un derivat de cada paraula.

despa__	_____	ra__	_____	assa__	_____
cartu__	_____	gote__	_____	esto__	_____
rebu__	_____	empa__	_____		

5. Ompliu els buits amb *tg*, *tj* o *tx*.

pe__ina	capu__a	to__o	esqui__ar
lle__a	fi__er	pi__or	mo__illa
gara__e	escle__a	pla__a	fle__a

6. Escriviu un primitiu de cada paraula, que acabi en *ig*, *tx* o *ix*.

baixet _____

passejada _____

bogeria _____

peixera _____

esquitxar _____

desitjar _____

afluixar _____

fageda _____

pujol _____

batejar _____

calaixera _____

vagi _____

7. Ompliu els buits de les paraules següents amb *j*, *g*, *tj*, *tg*, *ix*, *x*, *dj*, *tx*.

pa__e

__esuita

ob__ecte

a__enollar-se

assa__ar

disbau__a

re__a

conne__ió

clen__a

__arampió

bi__est

__eroglífic

__erarca

ma__estat

__irafa

relo__er

a__acent

__ina

esqui__ar

si__es

L/LL/L·L

Usualment porten **ela geminada (l·l)**:

Els mots que comencen per:

al·l- al·leluia, al·lèrgia, al·lucinació...

col·l- col·laborar, col·lecció, col·legi...

il·l- il·legal, il·lògic, il·lusió...

Alguns mots que acaben en:

-el·la cel·la, novel·la, passarel·la...

-il·la goril·la, tranquil·la, til·la...

També porten **ela geminada** paraules com:

apel·lar, bèl·lic, Brussel·les, cal·ligrafia, cancel·lar, capil·lar, cel·la (estança), cèl·lula, circumval·lació, constel·lació, excel·lent, fal·laç, fal·lera, fàl·lic, gal·lès, gal·licisme, hel·lènic, idil·li, instal·lar, intel·ligent, libèl·lula, lul·lià, mal·leable, maxil·lar, medul·la, mil·lenari, mil·lenni, mil·lèsim, mil·límetre, mol·lusc, nul·la, pàl·lid, paral·lel, pel·lícula, penicil·lina, pol·len, pol·luir, putxinel·li, rebel·lió, satèl·lit, síl·laba, sol·licitar, violoncel·lista, xarel·lo...

1. Feu l'antònim dels mots següents:

legal _____   lícit _____   lògic _____

2. Feu un derivat dels mots següents:

metall _____   cristall _____   coral _____

3. Escriviu l, ll o l·l en els espais buits.

ce__ebrar

i__ustració

so__ució

varice__a

a__egació

e__udir

a__udir

po__uir

a__èrgia

a__egria

co__egial

seqüe__a

ti__er

te__a

mi__ionari

ba__ena

so__icitud

nu__itat

e__aborar

ve__eïtat

i__ès

cò__era

pupi__a

vio__once__ista

porce__ana

ga__ant

fa__era

moste__a

M/N

Els fonemes nasals /m/ i /n/ es distingeixen perfectament a començament o a final de paraula, com en *mas/nas, cama/cana, fam/fan...* Però és fàcil **confondre aquests sons quan van davant de consonants**, com passa en els mots *company o immens*.

Escrivim <i>m</i> :	Escrivim <i>n</i> :
<ul style="list-style-type: none"> • davant de <i>b, p i m</i>: <i>ombra, company, immens, etc.</i> • davant de <i>f</i>: compostos de <i>amfi-</i> (amfiteatre, amfibi, amfitrió...), <i>circum-</i> (circumferència...), i en els mots <i>àmfora, èmfasi, nimfa, etc.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • en els mots compostos: <i>benparlat, enmig, tanmateix.</i> • davant de <i>f</i>: prefixos: <i>con-</i> (<i>confessar</i>) <i>en-</i> (<i>enfilat, enforar...</i>) <i>in-</i> (<i>infinat, inflor...</i>) • davant de <i>v</i>: En la majoria de paraules: <i>canvi, convenient, invent, enveja...</i> Excepcions: <i>tramvia, triumvir</i> i <i>circumval·lació</i>.

Davant de *n* s'escriu *m* o *n* segons la pronúncia.

Així: *columna, innecessari, ennegrir, tennis, ennuvolat, annex, gimnàstica, etc.*

1. Ompliu els buits amb *m/n/mm/nn/mp/mn/nm*.

e__irallar-se

rede__tor

e__idonar

Ista__bul

triu__vir

i__ocu

a__fibi

pere__tori

fe__ta

cà__fora

pe__silva__ià

exe__t

be__ereixent

trie__i

pere__e

ta__ateix

B/V/W

Escrivim b

a) darrere de <i>m</i>	<i>embolica, comboi</i>
b) quan alterna amb el so <i>p</i> en la mateixa família de paraules	<i>llop, lloba cub, cúbic</i>
c) davant de <i>l</i> i <i>r</i>	<i>poble, arbre</i>

Escrivim v

a) darrere de <i>n</i>	<i>invent, canvi</i>
b) quan alterna amb el so <i>u</i> en la mateixa família de paraules	<i>hauré, havia blau, blava</i>
c) en les terminacions de l'imperfet d'indicatiu dels verbs de la primera conjugació	<i>cant -ava, -aves, -ava, -àvem, -àveu, -aven</i>

Alternem b i v

a) en paraules que sonen igual però tenen significat diferent	<i>baca, vaca</i>
b) en els pseudoderivats, que són paraules cultes que provenen directament del llatí i no pas del primitiu català	<i>núvol, ennuvolat, nebulós llavi, labial</i>

S'escriuen amb b

treball, bullir, trobar, tombar, abocar, rebentar, bolcar, saber, arribar, mòbil, comboi, riba...

S'escriuen amb v

govern, saviesa, enveja, provar, ganivet, gravar, fava, esvelt, cavall, núvol, trèvol, avet, endívia...

1. Practiqueu les grafies *b* i *v* omplint els buits d'aquestes frases.

1. Li han comprat un ca...all de cartró.
2. El ...uit ve després del set i a...ans del nou.
3. M'ha picat una a...ella.
4. Farem el ...iatge amb ...aixell.
5. Els nois eren ...essons.
6. Li agrada...en molt les fa...es.
7. Cal go...ernar amb justícia.
8. Vam entrar a la co...a a les fosques.
9. Posa-li una ...ena ben estreta.
10. Cada dia perd més ca...ell.
11. La ca...ana era al bell mig de la ...all.
12. Tenia ...ona ...eu.
13. Les ...inyes ja eren ...erdes.
14. El camió va ...olcar.
15. El tre...all que faig és difícil.
16. Parlà...em d'una di...initat grega.
17. Els nú...ols han tapat el sol.
18. Va retro...ar els ...ells amics.

2. Completeu amb *b/v/w*:

ad__er__i	__erruga	__àter	ri__a	tra__ar
a__ortiu	__i__ac	edel__eiss	ra__al	sa__a
__am__a	dè__it	__aterpolo	arri__ar	a__et
tram_ia	com__inació	__ariació	amfi__i	can__i
com_oi	compro_ar	en_à	cal_	de_ia
_olcar	sa_iesa	automò_il	a_ortar	re_entar
_oltor	endí_ia	trè_ol	_iga	_asc
es_elt	go_ernar	pa_elló	fa_a	mò_il

H

La majoria de paraules que s'escriuen amb *h* en català coincideixen amb altres llengües romàniques.

home, hora, hort, haver, herba, habitació, hotel, hemisferi, hemorràgia, higiene, hipòtesi, homicida...

En alguns casos, però, hi ha **divergències**. Les hem de tenir en compte per no equivocar-nos. Observa-les:

S'escriuen amb *h* inicial les paraules següents:

ham, harmonia, harmònica, hissar, hivern, hivernacle, harpia...

S'escriuen amb *h* intercalada:

adherir, adhesió, ahir, anhel, cohesió, cohibir, enhorabona, exhalar, exhaurir, exhort, inhabilitar, inherent, inhibir, menhir, subhasta, tothom, vehement...

S'escriuen sense *h* en català:

avui, benaurat, cacauet, coet, exuberant, malaurat, orfe, orxata, os, ostatge, ou, truà...

1. Ompliu els buits de les paraules següents amb *h*, quan calgui:

__orxata

sub__asta

__am

__arpia

co__et

__armonia

tru__à

ex__ort

fil__armònica

ad__erir

__ivernacle

__avui

__issar

__orfe

caca__uet

Bo__í

__abillament

ani__ilar

ben__aurat

ex__uberant

R/RR

Escrivim *r*

a) a començament de mot	<i>ratolí, rinoceront</i>
b) després de consonant	<i>somriure, enrabiad</i>
c) en mots compostos i amb prefix, encara que la <i>r</i> estigui entre vocals	<i>autoretrat, contrarestar</i>

Escrivim *rr*

a) entre vocals	<i>arribar, corrent</i>
-----------------	-------------------------

Tenen *r* muda a final de paraula

a) tots els infinitius (tret els de la segona conjugació, que acaben en <i>-re</i>)	<i>vibrar, témer, sortir, però: caure, moure, viure</i>
b) tots els mots acabats amb els sufixos de derivació <i>-ar, -er, -or</i>	<i>bestiar, alzinar, fuster, femer, llavor, blavor</i>
c) tots els mots que tenen derivats en què la <i>r</i> es pronuncia	<i>por (poruc), clar (claror), segur (seguretad)</i>

1. Ompliu els buits de les paraules següents amb *r* o *rr*:

auto__etrat	ca__abiner	xa__amplió
en__abiar-se	ca__era	a__bre
contra__estar	extra__adi	e__adicar

2. Ompliu els buits de les paraules següents amb *r/rr* quan calgui:

arrossa__	maro__	romp__e	córre__
ap__endre	conèixe__	cafeta__	estreto__
brasile__	alè__	plo__	Con__ad
co__eferent	vice__ector	pre__ogativa	co__esponsal
po__uga	mata-__ates	tele__adar	co__lacionar

Apòstrof i contracció

1. Apostrofeu quan convingui.

- a) ____iogurt natural és bo per refer la flora intestinal.
- b) ____11 de setembre és la diada nacional.
- c) ____essa sonora i ____ essa sorda.
- d) És ____una de la tarda.
- e) ____imperfecció de la burocràcia.
- f) ____Índia és un país asiàtic.
- g) Era ____hippy del poble.
- h) ____UNESCO i ____ONU.

2. Poseu l'article adequat davant dels mots que teniu a continuació:

__ anells   __ pebre   __ 11a   __ postres   __ ONCE
__ síncope   __ a   __ UAB   __ host   __ hoquei
__ illa   __ herpes   __ ungla   __ pendent   __ anormalitat

3. Completeu amb un article, si cal, els topònims següents:

__ Osona   __ Hospitalet   __ Llobregat   __ Alguer   __ Salines
__ Tordera   __ Igualada   __ Caire   __ Noguera
__ Havana   __ Castellar   __ Hug

4. Ompliu els espais buits amb *EL, LA, L', DE* o *D'*.

Hi anirem ____1 de maig.

Un partit ____hoquei.

Els preocupa ____amoralitat.

Han tancat ____snack.

Són tres quarts ____11.

No sap dir ____ela.

Ja s'ha acabat ____iogurt.

Vindran a ____una en punt.

Una ampolla ____iode.

Ha telefonat ____iaia.

El guionet

Derivats per prefixació

Els prefixos catalans s'escriuen sense guionet.

Pel que fa a l'adverbi **no** usat com a prefix, s'escriu amb guionet quan el segon element és un substantiu (*no-bel·ligerància*), i també a la paraula *no-res*. Aquest adverbi va separat del segon element quan aquest és un adjectiu (*no bel·ligerant*).

En el cas d'adjuntar-se un prefix a una paraula començada en majúscula, s'escriurà amb guionet (ex-Iugoslàvia, ex-URSS...)

1. A partir de l'explicació anterior, feu les paraules derivades per prefixació següents:

arxi + milionari _____

bes + avi _____

ex + ministre _____

ex + marit _____

no + alineament _____

no + bèl·lic _____

pre + inscripció _____

vice + rector _____

sots + director _____

a + moral _____

Compostos a la manera culta

Els compostos a la manera culta són aquells, el primer element dels quals presenta una forma prefixada acabada en *o* i de vegades en *i* (*hispano-*, *afro-*, *socio-*, *labio-*, *denti-...*). Aquests compostos s'escriuen sense guionet.

2. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos a la manera culta següents:

audio + visual _____

greco + llatí _____

físico + químic _____

indo + xinès _____

político + social _____

serbo + croat _____

pisci + cultura _____

denti + labial _____

Compostos catalans

Hi ha molts tipus de compostos catalans, segons els elements que els formen. En general, s'escriuran junts, **sense guionet**, menys en els casos en què es produeixi una de les circumstàncies següents, i aleshores aniran amb guió:

1. Quan el primer element del compost acabi en vocal i el segon element comenci per r-, s-, x-: *para-sol, guarda-roba, escura-xemeneies...*
2. Quan la soldadura dels dos elements pugui dificultar-ne la lectura adequada: *Vall-llobrega* (sense guionet seria *Vallllobrega)...
3. Quan el primer element sigui un mot que dugui accent gràfic: *mà-llarg*
4. Quan es tracta de numerals compostos: *vint-i-quatre, trenta-set, dues-centes, vuit-centè...*
5. Quan hi figura el nom d'un punt cardinal: *nord-est, sud-africà, nord-americà...*
6. Compostos repetitius i expressius: *bum-bum, nyigo-nyigo, non-non, bitllo-bitllo...*
7. Altres: *abans-d'ahir, adéu-siau, qui-sap-lo...*

3. A partir de l'explicació anterior, feu els compostos catalans següents:

barba + roig _____	bec + tort _____
mà + llarg _____	pèl + llarg _____
penya + segat _____	pit + roig _____
guarda + roba _____	poca + vergonya _____
figa + flor _____	gira + sol _____
sord + mut _____	set + ciències _____
col + i + flor _____	vetes + i + fils _____
all + i + oli _____	quatre + cents _____
cinquanta + un _____	sud + oest _____
sud + americà _____	nord + est _____
ziga + zaga _____	adéu + siau _____

REPÀS D'ORTOGRAFIA

1. Ompliu, si cal, els buits del text següent amb les grafies que hi falten i accentueu.

Després del fracàs, vaig començar a pensar si no soc malastru__ amb les dones.

Era una belle__a de cap a peus, amb unes cames tan__ ben tornejades que fins i tot els genolls er__n perfectes. Em va __nlluernar com un llampe__ i crec, modestament, que jo també li feia pe__a. Els primers te__teigs havien estat molt prometedors, sabíem que l'atracció era mútua i tacitament havíem acordat que ahir a la nit ens havíem de lliurar un a l'altr__, pro__ablement ja per a tota la vida. Perquè jo vull casar-me. El matrimoni és, sens dubte, l'estat més perfect__ a que pot aspirar una persona. Hi ha res més catàrtic que la beatitu__ de la vida conjugal? Cone__ algu una aneste__ia més efica__ per afrontar les bat__egades de l'existència que un matrimoni durad__r i a__o__egat?

Malgrat la solide__a de la meua vocació mari__al, i contra la meua volunta__, no he pogut deixar la solteria. He festejat tantes vegades que ja n'he perdut el co__te, però quan tinc la mel a la boca, s__rgeix algun impediment i tot se'n va en orris. El primer amor no s'oblida mai. Era una noia alta, es__elta, amb unes poderoses dents de pala que llavors em semblaven un joc d'escacs de vori. Estudiava med__cina i no em dedicava gaire temps, però ho suplia amb una alegria i extr__versió que em feien caure la ba__a. Des de la perspectiva actual, la veig viva com una quarteta i desmany__tada com un decasi__ab ortopèdic per un excés de sinalefes.

Ramon Solsona, *Llibreta de vacances* (text adaptat).

2. Escriviu les grafies que falten en els espais buits del text següent.

Per una raó o altr__, no em podia treur__ la carave_a del cap, una no_a prou gran per omplir-me'l tot. No ce_ava de donar-hi voltes i l'endemà diumenge, a mi__ matí i sense tenir una clara con_iència dels meus actes, vaig tro_ar-me passejant pel port. Feia temps que no hi ana_a i en aquells moments em va semblar una inhibició inexplicable, perquè cada cop que visito el port n'obtin__ grans satisfaccions. Però fou una reflexió momentàn_a, perquè em duia allà una dèria ben concreta, allunyada del

simple go_ d'estirar les cames. Di_imulant una mica em vaig anar acostant al moll on hi ha la carave_a. Tot anant-hi, vaig mirar de reüll el monument a Colom, amb l'estàtua de l'almirall i el seu dit estirat, a_enyalant autoritàriament una direcció discutible.

La còpia de la Santa Maria sempre m'ha fet una _erta pena. Fa anys vaig escriure que aquest estat d'esp_rit es deu, potser, al fet que m'e_oca les falles valencianes i m'entra la por indefinible que qualsevol dia un arrau_at tindrà la fascinació de calar-hi foc.

La Santa Maria era molt visitada, sobretot per japone_os que la retratav_n sense deixar cap r_có per verd. Un d'ells amb un equip de profe_ional, enfocava de molt a prop un detall del castellet de popa que a mi em semblava desproveït d'interès turístic. Això em va alertar.

Pere Calders

3. Escriu les grafies que falten en els espais buits del text següent.

I___ediament anà a l'hospital, corrent a trav___s de corredors gri___os, aturant-se a preguntar i seguint fins que no va tro__ar-se en la sala d'espera, on hi ha___ia una estreta finestra hori___ontal. Va veur___co___os en lliteres, però cap que s'a___emblés a Clara. El jove pastor no féu més preguntes. Li esta___a agraït pel seu tacte i també per la informació que obtingué de les i___fermeres.

Quan ja va p___der parlar, va saber, mitjan__ant el seu amic, que no el v___lia veure més. Després d'un dia de t___rmentar-se en el lu___e de l'hotel, anu___à el seu viatge a Europa. El clergue el va acompanyar a l'estació. Començava a quedar-se cal___, havia decidit no portar barret, i anava estirant-se els flo___s de ca___ells que ja desapare___ien.

D'Un robatori, de Saul Bellow

4. Poseu els accents i les dièresis que falten en el text següent.

Primer es va saber allo de Cadaques. Divendres passat, als bars de la platja Gran, la gent prenia el sol d'hivern, llegint o xerrant. Pero de cop i volta va irrompre a la sorra un escamot de soldats. Anaven armats i vestits de combat. Alguns cronistes parlen "d'actitud desafiadora amb els veïns". En qualsevol cas, l'aparició va provocar el nerviosisme dels presents, que els van increpar.

En conèixer els fets, els veïns de Vallvidriera han dit que fa un mes i mig els va passar una cosa semblant.

Tant la delegació del Govern com la Capitania General han informat que són desplegaments habituals. L'exercit sempre ha fet les maniobres que li ha semblat, sense cap problema. La novetat és que ara, quan envaeixen zones urbanes, la gent protesta.

Per què? Abans no passava. Abans eren amos i senyors de les places i les muntanyes, dels carrers i les platges (...) Eren els senyors de la guerra, endurits –ni que fos teòricament- per mil batalles i, carai, davant de països així, al ciutadà del carrer li tremolen les cames. El que és inaudit és que ara la gent els perd el respecte i els escridassi. Trist destí el d'aquests homes, els últims temps. Han vist com es questionaven tradicions entranyables com les novatades o l'abus de poder. Eficiència, justícia i transparència: aquestes són les noves consignes. A poc a poc s'ensorra el món que Ivà va descriure amb ma mestra.

Extret de *Tot és mentida* de Quim Monzó

5. Completeu les frases següents amb les grafies que hi faltin.

1. Van portar el do___ier de pre___sa de l'a___o___iació a la i___pre___ta.
2. Dins del cov___ de la roba bruta, que era de càn___m, hi havia un pijama de s___tí m___r___vellós.
3. Li va dir que s'ho m___ntés com p___gués però que no v___lia que ningú s'a___orrís a la festa.
4. Després de menjar-se els emb___tits i les b___tifarres que havia robat, el gos va estar aj___gut al prat tota la tarda.

5. Quan va arri___ar de tre___allar va dir que no es tro___a___a bé i se'n va anar al llit directament.
6. Aquell càsti___ i ___erescut feia fàsti_____.
7. He tingut la impre___ió que l'actor estava improvi___ant.
8. Han de so___ucionar els problemes de la insta___ació elèctrica del poliesportiu però ja els han dit que això ens pot costar mi___ions.
9. El director del museu de zoologia ha decidit fer una exposi___ió dedicada als a___fibis.
10. La po___ució es deu en gran me___ura als ga___os que provenen de la combustió industrial.

6. Completeu les frases següents amb les grafies que hi faltin.

1. Van trobar empre___tes digitals al màne___ de l'escumadora.
2. Van atemptar contra el s___rgent perquè es deia que ell havia estat l'assassí de l'___mbaixador.
3. S___rtiu a passejar quan v___lgueu, i feu el que us vingui de gust, però no vull que us av___rriu.
4. A l'ass___mblea els van advertir que algú estava tr___ient sense autorització els diners del compte corrent.
5. El camió va ___olcar perquè es va re___entar una roda, i el carrer es va omplir de llaunes de préssec en almí___ar.
6. L'únic lloc on l'oncle arri___a d'hora és als partits de primera divi___ió.
7. Amb aquella festa volien co___emorar, o ce___ebrar, el desè aniversari de la construcció i inauguració del teatre. Pensaven interpretar la setena si___fonia de l'autor vienès.
8. Els permi___os de residència es tramitaran a Bru___el·les.
9. Abans de revisar la insta___ació, es va a___eure per descansar un moment.